

BOURIN, Monique; MARTINEZ SOPENA, Pascual (Études réunies par). *Anthroponymie et migrations dans la Chrétienté médiévale.* Préface François JACQUESSON. Avec la collaboration de Patrice BECK et Pascal CHAREILLE. Madrid: Casa de Velázquez, 2010. Collection de la Casa de Velázquez, 116, 406 pàgs. [24 x 17].

L'estudi observa les migracions temporals o definitives que per diverses causes tingueren lloc a l'Edat Mitjana, no solament a Espanya, sinó a altres ciutats i països d'Europa i el món: Portugal (Porto), Normandia, Hungria, Naming (Anglaterra) o Jerusalem, entre d'altres. Format per 15 treballs, n'hi ha 6 que fan referència a diversos llocs de la Península: Castella, Regne de Lleó, Corona d'Aragó, Catalunya, Aragó, etc.. i a diferents etapes: el període àrab, els francs, etc. Així, pel que fa a Espanya es tracta la onomàstica àrab al regne de Lleó (Carlos REGLERO DE LA FUENTE), la vasca en el moment que els seus representats han emigrat a Castella el segle X (David PETERSON), les relatives a la migració de la muntanya al mar en els comptats catalans els segles IX i X (Lluís TO FIGUERAS, Monique BOURIN, Pascal CHAREILLE), l'introducció dels francs a Espanya en els s. XII i XIII (Pascual MARTÍNEZ SOPENA), o s'aporten dades sobre la repoblació de la Corona d'Aragó en el segle XIII (Enric GUINOT RODRÍGUEZ) i es tracta sobre l'estabilitat social i geogràfica en els segles XIV-XV a l'Aragó (Carlos LALIENA CORBERA).

Els autors: To Figueras, Bourin y Chareille es detenen en l'observació de Catalunya, analitzen la procedència germànica o llatina dels noms propis i per mitjà d'estadístiques comptabilitzen el nombre de vegades que apareix a cada comptat català un nom i la seva modificació o disminució durant els segles IX i X. De fet consideren que els noms dels comptats que hi ha condicionen el fet que un nom sigui més freqüent i les variacions –de vegades– es deuen a motius relacionats amb el lloc de procedència i classe social. Quant als segles XIV-XV, l'historiador Laliena revisa la problemàtica a l'Aragó entorn les grans poblacions fortificades. Destaca com a nuclis importants Alcañiz i Caspe i centra la seva investigació en els noms de família. Considera que a la Baixa Edat Mitjana ha passat l'etapa dels grans moviments migratoris procedents de França i que l'emigració es fa des de poblacions situades entre 100 i 175 km. de distància, ja que aquesta guarda una estreta relació amb les vies comercials més corrents, com eren l'Ebre i la Catalunya central.

Els coordinadors no han volgut realitzar una delimitació prèvia dels tipus o tipologies, sinó que aquests els aporta cada autor. Enfoquen el treball entorn de l'any mil, encara que es presenten alguns estudis de la Baixa Edat Mitjana; constaten que en

la Península Ibèrica els vascos varen anar cap a Castella i els aragonesos vers València. Analitzen la modificació dels noms des del lloc d'origen que depèn de si l'emigració es feia en grup, en família, etc.; en els casos de conquesta sovint els conquerits adoptaren els noms dels conqueridors, i es crearen formes noves constantment.

A partir de l'any mil augmenta la riquesa de noms i el cognom sabem que pot venir donat per l'ofici, el lloc de procedència, etc. L'observació de la migració del camp a la ciutat ens permet conèixer el lloc d'origen i altres detalls. L'ús de les estadístiques s'aplica amb freqüència a aquest tipus d'anàlisi tant pels lingüistes com pels genetistes i historiadors. Ens cal recordar la transformació des de l'Alta Edad Mitjana en la qual les persones només tenen el nom, fins a la segona etapa –després de la segona meitat del s. IX- que es crea el nom de família, passant a ser de procedència religiosa el nom propi, normalment extret d'un sant. El volum en un apartat final resumeix les diverses aportacions i també conté un apartat bibliogràfic ampli (pàgs. 375-406).

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Estudio sobre las migraciones temporales o definitivas que por diversas causas tuvieron lugar durante la Edad Media, no sólo en España, sino en otras ciudades y países de Europa y del mundo: Portugal (Porto), Normandía, Hungría, Naming (Inglaterra) o Jerusalén, entre otros. La obra contiene 15 trabajos, de los cuales 6 se inciden en diversos sitios de la Península: Castilla, Reino de León, Corona de Aragón, Cataluña, Aragón, etc. y a diversas etapas: el periodo árabe, los francos, etc. Así, en cuanto a España se refiere, se trata sobre la onomástica árabe en el reino de León (Carlos REGLERO DE LA FUENTE), la vasca en el momento en que sus representantes emigran a Castilla en el siglo X (David PETERSON), las relativas a la migración de la montaña al mar en los condados catalanes durante los siglos IX y X (Lluís TO FIGUERAS, Monique BOURIN, Pascal CHAREILLE), la introducción de los francos en España en los siglos XII y XIII (Pascual MARTÍNEZ SOPENA), o bien se aportan datos sobre la repoblación de la Corona de Aragón en el siglo XIII (Enric GUINOT RODRÍGUEZ) y se trata sobre la estabilidad social y geográfica en los siglos XIV-XV en Aragón (Carlos LALIENA CORBERA).

Se detienen en Cataluña los autores To, Figueras, Bourin y Chareille, quienes analizan la procedencia germánica o latina de los nombres propios y por medio de estadísticas contabilizan el número de veces que aparece en cada condado catalán un nombre propio y su modificación o disminución durante los siglos IX y X. De hecho consideran que los nombres de los condes condicionan la frecuencia en su aparición y las variaciones a menudo se deben a motivos vinculados con el lugar de procedencia y la clase social. En cuanto a los siglos XIV-XV, el historiador Laliena revisa la problemática en Aragón durante el periodo de las grandes poblaciones fortificadas. Destaca como núcleos importantes Alcañiz y Caspe, y centra su investigación en los nombres de familia. Considera que en la Baja Edad Media la etapa de los grandes movimientos migratorios procedentes de Francia ya no se da y que la emigración se realiza desde poblaciones situadas entre 100 y 175 km. de distancia, porque se halla condicionada por las vías comerciales más corrientes, como son el Ebro y la Cataluña central.

Los coordinadores no han querido realizar una delimitación previa de los tipos o tipologías, sino que estos los aporta cada autor. Enfocan el trabajo en torno al año mil, aunque se incluyen estudios sobre la Baja Edad Media; constatan que en la Península Ibérica los vascos fueron hacia Castilla y los aragoneses hacia Valencia. Analizan la modificación de nombres desde el lugar de origen que depende de si la emigración se hacía en grupo, en familia, etc.; en los casos de conquista a menudo los conquistadores adoptaron los nombres de los conquistados y se crearon nuevas formas constantemente.

A partir del año mil aumenta la riqueza de nombres y el apellido podía venir dado por el oficio, el lugar de procedencia u otras causas. La observación de la migración del campo a la ciudad nos permite conocer el lugar de origen y otros detalles. El uso de las estadísticas se aplica con frecuencia a este tipo de análisis tanto por los lingüistas como por los genetistas e historiadores. Debemos recordar la transformación desde la Alta Edad Media en la cual las personas sólo tenían un nombre, hasta la segunda etapa – después de la segunda mitad del siglo IX- momento en que se crea el nombre de familia, pasando a ser de procedencia religiosa el nombre propio, normalmente se extraía de un santo. El volumen en un apartado final resume las diversas aportaciones y también contiene un apartado bibliográfico amplio (págs. 375-406).

IHE
(Secretaria de la revista)